Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 28 april 2016

De vaste commissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport van de Tweede Kamer heeft mij bij brief van 26 november 2015 verzocht te reageren op een brief van 12 november 2015, die zij heeft ontvangen van Initiatiefgroep «Verantwoord ouderschap». De Initiatiefgroep maakt zich zorgen over kinderen van ouders met een verstandelijke beperking, een ernstige persoonlijkheidsstoornis of ernstige verslavingsproblematiek en is van mening dat in het Nederlandse overheidsbeleid sprake is van «kindisme», wat omschreven wordt als «een vooroordeel tegen kinderen op grond van de overtuiging dat zij bezit zijn, en kunnen (of zelfs moeten) worden beheerst, onderworpen of onzichtbaar gemaakt om de behoeftes van volwassenen te dienen». De Initiatiefgroep pleit voor een brede plicht om gevallen van zorgwekkende zwangerschappen te melden, opdat indien dat noodzakelijk blijkt ingegrepen kan worden. Ook wordt opgeroepen om te komen tot wettelijke minimumvereisten voor ouderschap.

De zorgen van deze Initiatiefgroep begrijp ik heel goed. Uiteraard dienen kinderen goed beschermd te worden. Daarom is het ondermeer van groot belang dat professionals de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling goed weten te gebruiken en dat tijdig passende hulp wordt ingezet. Sinds juli 2013 is de wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling van kracht. Deze wet verplicht organisaties en zelfstandige beroepsbeoefenaren in bepaalde sectoren om een meldcode, inclusief een stappenplan, te hebben zodat professionals weten hoe te handelen bij signalen van kindermishandeling en huiselijk geweld. De kindcheck is een verplicht onderdeel van de meldcode en houdt in dat professionals na moeten gaan of er kinderen zijn die onder de zorg van hun cliënt vallen en beoordelen of kan worden vastgesteld of de kinderen veilig zijn. De kindcheck richt zich vooral tot professionals die te maken hebben met cliënten die kampen met bepaalde vormen van psychische of verslavingsproblematiek en met cliënten die te maken hebben met huiselijk geweld. Ook als sprake is van zorgwekkende zwangerschappen geldt dat een professional adequaat moet handelen en zo nodig contact opneemt met Veilig Thuis voor advies of het doen van een melding. Overigens is de bekendheid en het gebruik van de kindcheck onder professionals nog onvoldoende. Zoals ik in de Voortgangsrapportage Geweld in Afhankelijkheidsrelaties van 12 januari 2016 heb aangegeven, neem ik maatregelen om de implementatie van de kindcheck stevig te bevorderen.[1]

De vraag of en hoe aan kinderen en ouders hulp geboden moet worden, is een andere vraag dan de vraag of kinderen wellicht niet eens geboren zouden moeten worden. Dat is een vraagstuk dat veel verder voert en raakt aan het recht van ouders om hun kind naar eigen inzicht op te voeden en te verzorgen; en niet teneinde hen te beheersen of behoeftes van volwassenen te dienen, maar om hen gezond en veilig te laten opgroeien. De opvatting dat in het Nederlandse overheidsbeleid sprake is van wat de Initiatiefgroep bestempelt als «kindisme», deel ik dan ook niet. Naast de vrijheid van ouders om hun kind naar eigen inzicht op te voeden en te verzorgen, staat de taak van de overheid om kwetsbare burgers, waaronder in het bijzonder kinderen, te beschermen. Deze taak wordt voor een belangrijk gedeelte ingevuld via de organisatie van de prenatale zorg. Daarnaast hebben gemeenten op grond van de Jeugdwet uitdruk-

[1] Kamerstuk 28 345, nr. 135

kelijk de verantwoordelijkheid om opgroei- en opvoedingsproblemen, psychische problemen en stoornissen bij kinderen te signaleren en indien nodig tijdig te interveniëren.

Wanneer ouders – alle informatie, begeleiding en ondersteuning ten spijt – hun verantwoordelijkheid onvoldoende nemen en daarmee hun kind blootstellen aan ernstige risico's, komt een andere verantwoordelijkheid van de overheid in beeld, namelijk de bescherming van het kind. De raad voor de kinderbescherming kan een onderzoek doen en vervolgens de kinderrechter verzoeken om in het belang van het kind een kinderbeschermingsmaatregel op te leggen. Dat kan betekenen dat de noodzakelijke jeugdhulp ook zonder de toestemming van de ouders ingezet wordt en bijvoorbeeld dat het kind uit huis wordt geplaatst en wordt ondergebracht bij een pleeggezin.

«Kindwaardig relatierecht»

De Initiatiefgroep vraagt voorts aandacht voor het uitgangspunt van een «kindwaardig relatierecht»: het recht van een kind op een niet-beschadigende relatie met één of meerdere liefhebbende opvoeders waarbinnen het gezond kan opgroeien. Ik ben van mening dat het vastleggen van een dergelijk recht geen toegevoegde waarde heeft naast de verantwoordelijkheden inzake de opvoeding van kinderen van de ouders enerzijds en die van de overheid anderzijds. Het doel dat met een «kindwaardig relatierecht» wordt nagestreefd, ligt immers ook ten grondslag aan de eerder genoemde wettelijke verantwoordelijkheid van de overheid en het recht van de ouders om hun kind naar eigen inzicht op te voeden en te verzorgen.

In het schrijven van een van de leden van de Initiatiefgroep wordt voorgesteld dat in het kader van een «kindwaardig relatierecht» voor alle omstanders een meldplicht zou moeten gelden bij zorgwekkende zwangerschappen. Op basis van een melding zou vervolgens een interventie kunnen worden ingezet. Binnen het huidige kader is het mogelijk om in te grijpen als dat noodzakelijk is ter bescherming van het ongeboren kind, namelijk in de vorm van een ondertoezichtstelling op grond van artikel 255 Boek 1 BW.

Uw verzoek inzake de brief van de Initiatiefgroep «Verantwoord ouderschap», verzond u kort voordat u de reactie op het rapport van de Raad voor Strafrechtstoepassing en Jeugdbescherming (RSJ) over prenatale kinderbescherming, ontving van de Minister van Veiligheid en Justitie, mede namens mij en de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, namelijk op 30 november 2016.[2] Omdat in die reactie uitvoerig aandacht is besteed aan de rol van de overheid bij de bescherming van het nog niet geboren kind en de mogelijkheden die prenatale zorg biedt, verwijs ik u in reactie op de brief van de Initiatiefgroep voor het overige naar de inhoudelijke reactie op het genoemde rapport van de RSJ. Daarbij is ook ingegaan op de inzet die de overheid reeds pleegt ter bescherming van ongeboren kinderen als op de mogelijkheden om indien noodzakelijk passende kinderbeschermingsmaatregelen in te zetten.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
M.J. van Rijn

---

[2] Kamerstuk 29 323, nr. 97